

BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE JAKO ELEMENT PROFESJONALNEGO SPORTU

**Damian KOWALSKI^{1,2}, Dariusz W. SKALSKI^{1,2},
Alicja PĘCZAK-GRACZYK¹, Bogdan KINDZER²**

¹ *Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu
im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, Polska*

² *Lwowski Państwowy Uniwersytet Kultury
Fizycznej im. Iwana Boberskiego, Ukraina*

Wstęp. W dzisiejszych czasach coraz więcej osób goniąc za wynikiem zawodów sportowych w ramach rywalizacji, jak twierdzą, z «samym sobą» poświęcają wiele czasu na treningi, które mają zbliżyć daną osobę do osiągnięcia celu [17, 19, 20]. Sport zawodowy różni od amatorskiego między innymi to, że profesjonaliści mają za sobą całe zaplecze, które pracuje na ich wynik [2, 5, 9]. Niniejsza praca podejmuje próbę umieszczenia bezpieczeństwa zdrowotnego w treningu amatorskim na tle sportu na poziomie wyczynu sportowego [1, 4, 10, 15].

Problem badawczy. W literaturze naukowej od dłuższego czasu podnoszona jest kwestia złożoności charakteru sportu, który obecnie należy traktować jako zjawisko społeczne. Już historycy i socjologowie powiązywali sport ze zdrowiem, higieną, sprawnością fizyczną, wychowaniem i kształtowaniem młodego pokolenia [3, 16, 22]. Nawiązywali sport z mitami, religią, sztuką i polityką, rozrywką i zabawą, ale jednocześnie

z pracą człowieka. Socjologowie tacy jak Georg Simmel, Max Weber wprowadzali sport w sferę swoich zainteresowań naukowych, na przykład Florian Znaniecki sądził, że zachowania sportowe wywodzą się z czynności pracy bądź staną się pracą w przyszłości, lub wreszcie obejmą także działania [6, 8, 11, 14, 18], które w tym samym czasie przez jednych wykonane są jako czynności sportowe, a przez innych jako praca. Florian Znaniecki twierdził, iż zachowania sportowe to czynności ruchowe, nieprodukcyjne, charakteryzujące się współzawodnictwem oraz dążeniem do osiągnięcia maksymalnego, mierzalnego wyniku. Tego samego zdania byli Huizinga, Veblen i lokowali definicje sportu zazwyczaj w sferze zabawy. Należy zauważyć, że opinie te dotyczące różnych przejawów sportu można odnieść do wszelakich środków i form do zdobywania określonych celów.

Materiał i metody. Mianowicie celem sportu samego w sobie jest przeżycie radości ruchu, wysiłku fizycznego, odprężenia, wzbogacenia własnej osobowości przez kreacje i autokreację egzystencjalnych, estetycznych, hedonistycznych wartości [2, 11, 17, 21, 22]. Kolejne środki, jakimi można się posłużyć, kształtujące i wyjaśniające sport z innej perspektywy są korzyściami społecznego prestiżu, awansu jednostki i grup, wartością komercyjną, propagandowo-polityczną i kompensacyjną. Można twierdzić, że podział społeczeństwa na «ludzi zabawy» i «ludzi pracy» da się już dziś utrzymać nawet w stopniu przybliżonym. Kulturowa wartość sportu nabiera nowego znaczenia w swojej istocie jako czynnik kreatywny w sensie artystycznym (sztuka) i wychowawczym (kształtowanie osobowości). Na tle powyższych rozważań można zadać pytanie – czym jest amatorstwo i zawodowstwo w sporcie?

W celu opisu tematu należy wyjaśnić kilka pojęć, które dadzą ogólny pogląd na ten temat. Należy zastanowić się jaki sposób definiować należy sport. Z założenia jest to współzawodnictwo, którego istotą jest indywidualna bądź zespołowa rywalizacja według określonych reguł wykonywana zgodnie z zasadami fair play oraz dążenie do osiągania jak najlepszych wyników. Również można określić go jako aktywność podejmowana m.in. w celu rekreacji i doskonalenia własnych cech fizycznych [1, 4, 6, 10]. Niewątpliwie sport powinien odgrywać bardzo ważną rolę w życiu każdego człowieka, ponieważ ruch jest potrzebny w każdym wieku.

Rozważając kwestie związane ze sportem trzeba podkreślić, że różniamy sport amatorski i zawodowy.

Amatorem jest ta osoba, która uprawia i uprawiała sport dla własnej przyjemności i odpoczynku nie czerpiąc z tego żadnej materialnej korzyści.

Statusu amatora nie ma osoba, która:

- nie posiada stałego zatrudnienia zabezpieczającego jego aktualną i przyszłą egzystencję;
- korzysta lub korzystała z wynagrodzenia za udział w sporcie;
- nie przestrzega przepisów międzynarodowej federacji administrującej dyscypliną sportową, którą uprawia.

Podsumowanie. Wiadomo, że rola wychowawców polega na tym, aby zapewnić młodzieży harmonijny rozwój moralny, intelektualny i fizyczny, na nauczaniu ich smaku wysiłku, który pozwoli im osiągnąć wszechstronną doskonałość. Lipoński zauważył, że sportowcy uniwersyteccy za aprobatą swych nauczycieli przerywają nawet studia, ażeby kontynuować treningi, a nauczyciele ulegają tym samym presji pieniądza [11, 16, 19]. Działania komercyjne najczęściej pojawiają się w piłce nożnej, narciarstwie, koszykówce i hokeju i jest to coraz bardziej szerzące się zjawisko. Jestem przeciwna komercji i uważam, że łapówkarstwo powinno być tępione. Wracając do tematu moich rozważań należy zastanowić się, kto może zostać zawodowcem [5, 12, 13, 20].

Amatorzy nie mogą stać się zawodowcami, trenerami, nie mogą udzielać instruktarzu, stać się «nie amatorami». Istnieją specjalne komisje, które są odpowiedzialne za udział amatorów w igrzyskach i dopuszcza się nauczycieli wychowania fizycznego prowadzących zajęcia z początkującymi.

Piśmiennictwo

1. Bohner G. Postawy i zmiana postaw / Bohner G. Wanke M. – Gdańsk, 2004.
2. Celejowa I. Rekord na talerzu-czyli tajniki kuchni sportowca / Celejowa I. – Warszawa : Kadep, 1990.
3. Czerwińska-Jakimiuk E. Przystępczość młodocianych / Czerwińska-Jakimiuk E. – Kraków : NUP, 2011.
4. Dziubiński Z. Socjologia kultury Fizycznej / Dziubiński Z. Krawczyk Z. – Warszawa : AWF, 2011.
5. Frieske K. Dewiacje społeczne / Frieske K. // Socjologia. Problemy podstawowe. – Warszawa : PWN, 1991.

6. Kavoukis L. Zmień swoje życie z Ewą Chodakowską / Kavoukis L. – Warszawa : KE Liber, 2013.
7. Kowalczyk S. Elementy filozofii i teologii sportu / Kowalczyk S. – Lublin : KUL, 2010.
8. Krawczyk Z. Encyklopedia Kultury Polskiej XX wieku / Krawczyk Z. – Warszawa : Instytut Kultury, 1997.
9. Krawczyk Z. Encyklopedia Kultury Polskiej XX wieku / Krawczyk Z. – Warszawa : Instytut Kultury, 1981.
10. Krawczyk Z. Kultura fizyczn / Krawczyk Z. – Warszawa : AWF, 1997.
11. Kwaśniewski J. Dewiacja społeczna / Kwaśniewski J. – Warszawa : Uniwersytet Warszawski, 1998.
12. Leif H. Psychologia Sportu dla bystrzaków wyd Helion / Leif H. Smith, Todd M. Kays. – Warszawa, 2014.
13. Lemert E. Social Pathology / Lemert E. – Uniwersytet Kalifornijski, L. A., 1951.
14. Lipoński W. Perspektywy olimpijskiej utopii / Lipoński W. – Warszawa : Życie i Myśli, 1972.
15. Lipoński W. Humanistyczna encyklopedia sportu / Lipoński W. – Warszawa : AWF, 1987.
16. Merton R. Teoria socjologiczna i struktura społeczna / Merton R. – Warszawa : PWN, 2002.
17. Mizera K. Dietetyka sportowa. Co jeść, by trenować efektywnie / Mizera K. – Warszawa : Galaktyka, 2017.
18. Młodzikowski G. Olimpiady ery nowożytnej / Młodzikowski G. // Realność i fikcja suwerenności ruchu olimpijskiego «Kultura fizyczna». – 1967.
19. Trening zdolności motorycznych w pływaniu / Moska W., Skalski D., Makar P., Kowalski D. – Starogard Gdański : Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim, 2018.
20. Moston S. Próba: ogólnokrajowa, reprezentatywna 2520 mieszkańców Australii / S. Moston, T. Engelberg. – Australia, 2012.
21. Woynarowska B. Organizacja I Realizacja Edukacji Zdrowotnej W Szkole / Woynarowska B. – Warszawa : ORE, 2014.
22. Znaniński F. Socjologia wychowania / Znaniński F. // PWN. – 1973. – S. 348–352.